

N:o 126.

Ank. till Riksd. kansli den 8 maj 1908, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra fänriksbostället 1 mantal Mälhammar n:o 1 i Södermanlands län.

(I. A.)

Uti en den 24 april innevarande år till Riksdagen öfverlämnad, till statsutskottet för förberedande behandling remitterad proposition (n:o 191) har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att, sedan förra fänriksbostället 1 mantal Mälhammar n:o 1 i Tumbo socken af Södermanlands län blifvit i vederbörlig ordning och efter afsättande af nödiga vägar fördeladt i sju lotter, å en af förste landtmätaren Herl. Rob. Linder år 1905 öfver egendomen upprättad karta betecknade med litt. A, B, C, D, E, F och G, lotterna finge försäljas med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1909, lotterna litt. A och litt. G under de i nådiga brefvet den 29 maj 1874 omförmälda villkor å offentlig auktion till den högstbjudande med iakttagande, att ägolorterna utbjödes först hvar för sig och sedan gemensamt, lotterna litt. C och litt. E hvardera till sin nuvarande innehafvare emot köpeskillingar af 700 kronor för litt. C och 2,800 kronor för litt. E, båda köpeskillingarna att betalas under loppet af 10 år med en tiondedel årligen och i öfrigt på de i 6:te punkten af kungl. skrifvelsen till

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 4 Saml. 1 Afd. 76 Häft. (N:is 126—131.) 1

domänstyrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner stadgade villkor, samt lotterna litt. B, D och F hvar för sig enligt föreskrifterna i 8:de och följande punkterna af samma nådiga skrifvelse;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar komme att inflyta, finge, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

I detta ärende har departementschefen till omförmälda statsrådsprotokoll anfört följande:

»I underdånig skrifvelse den 9 augusti 1897 har domänstyrelsen anmält, att vid under år 1906 hållen arrendeuppskattning å det för statsverkets räkning genom styrelsens kontrakt den 20 april 1888 för en tid af 20 år från den 14 mars 1889 mot ett årligt arrende af 906 kronor utarrenderade förra fänriksbostället 1 mantal Mälhammar n:o 1 i Tumbo socken af Södermanlands län fråga väckts om egendomens styckning och försäljning i lotter.

Med föranledande häraf har styrelsen underställt Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning frågan om egendomens disposition efter löpande arrendeperiods utgång och för sådant ändamål öfverlämnat ärendet rörande handlingar, däribland instrumentet öfver berörda uppskattning, instrumentet öfver af vederbörande jägmästare förrättad saluvärdering af egendomens ståndskog, yttrande af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet äfvensom af förste landtmätaren Herl. Rob. Linder år 1905 öfver egendomen upprättad karta med tillhörande ägobeskrifning samt af honom år 1906 uppgjord beskrifning rörande den föreslagna styckningen.

Af handlingarna inhämtas följande.

Ifrågavarande egendom är belägen vid Mälaren, 0,2 nymil från landsvägen mellan Tumbo kyrka och Kvicksund, 0,3 nymil från närmaste järnvägsstation, Rekarne, samt 1,3 nymil från Torshälla och 2 nymil från Eskilstuna.

Egendomens ägor ligga i tre skiften, nämligen hemägoskiftet, Sjöängen och Storängen, hvarjämte till egendomen hör en holme i Mälaren, kallad Småholmarna; och omfattar egendomens hela areal 100 hektar 67,5 ar, däraf 1 hektar 18,1 ar tomt, 40 hektar 40,9 ar åker, 1 hektar 60,1 ar äng, 56 hektar 85,2 ar afrösningsjord och 63,2 ar impediment.

Egendomens laga hus, hvilka äro belägna å hemägoskiftet, äro någorlunda tillräckliga för behofvet och tämligen ändamålsenliga.

Skogen till egendomen lämnar ungefärligen tillräckligt husbehovsvirke och har egendomen andel i utdelning från häradsallmänning, som på senare tiden uppgått till 12 kronor för helt oförmedlat mantal.

Å egendomen finnas två med innehafvarna tillhöriga byggnader, däribland boningshus, försedda lägenheter, nämligen å hemägoskiftet en lägenhet, benämnd Furubacken, som innehafves af skomakaren P. F. Lindblad, och på Storängen en lägenhet, kallad Väglösa, som innehafves af fiskaren C. E. Eriksson.

Då såväl Storängsskiftet som Sjöängsskiftet på grund af läget, det förra 1 kilometer och det senare 1,5 kilometer från gården, lämpade sig synnerligen väl till afsöndring och äfven den i hemskiftet ingående åkerjorden, hvilken hade ett långsträckt och obekvämt läge, som försvårade brukningen, samt vore sönderdelad af det utaf lägenheten Furubacken upptagna området, syntes bäst kunna uppdelas, hafva uppskattningsmännen föreslagit styckning af egendomen i dess helhet uti sju lotter.

Dessa lotter, hvilka blifvit af landtmätaren å kartan utmärkta och i det upprättade förslaget till ägostyckning upptagna under litt. A, B, C, D, E, F och G, skulle omfatta,

litt. A, utgörande egendomens hufvuddel med dess åbyggnader, ägofigurerna å kartan n:ris 1—73, 78—81 samt delar af n:ris 77, 85 och 95, med en sammanlagd areal af 41 hektar 20,7 ar, däraf 86,3 ar tomt, 14 hektar 48,8 ar åker, 25 hektar 38,8 ar afrösningsjord och 46,8 ar impediment;

litt. B ägofigurerna n:ris 83, 84, 87—94, 96—104 samt delar af n:ris 77, 85, 86 och 95, med en sammanlagd areal af 28 hektar 63,2 ar, däraf 8 hektar 91,1 ar åker, 19 hektar 70,5 afrösningsjord och 1,6 ar impediment;

litt. C eller lägenheten Furubacken ägofigurerna n:ris 74—76, 82 samt delar af n:ris 85, 86 och 95, med en areal af tillhoppa 2 hektar 61,2 ar, däraf 8,1 ar tomt, 40,1 ar åker och 2 hektar 13 ar afrösningsjord;

litt. D ägofigurerna n:ris 114—126, 129—134 samt del af n:o 127, med en areal af tillhoppa 13 hektar 76 ar, däraf 13,7 ar tomt, 8 hektar 76,8 ar åker, 4 hektar 77,1 ar afrösningsjord och 8,4 ar impediment;

litt. E, omfattande lägenheten Väglösa, ägofigurerna n:ris 128 och 135—154, med en sammanlagd areal af 6 hektar 28,3 ar, däraf 10 ar

tomt, 4 hektar 56,5 ar åker, 1 hektar 56,2 ar afrösningsjord och 5,6 ar impediment;

litt. F eller Sjöängen ägofigurerna n:ris 105—112, med en areal af tillhopa 6 hektar 18,1 ar, däraf 3 hektar 27,6 ar åker, 1 hektar 60,1 ar äng, 1 hektar 29,6 ar afrösningsjord och 0,8 ar impediment; samt

litt. G eller Småholmarna ägofiguren n:r 113, med en areal af 2 hektar afrösningsjord.

Enligt uppskattningsmännens mening borde väg förbehållas för litt. B öfver litt. A samt för litt. E öfver litt. D samt allmänningssutdelningen tillfalla lotterna A och B.

Dessa sju ägolotter hafva åsatts följande saluvärden: litt. A och G, hvilka af uppskattningsmännen ansetts böra försäljas tillsammans, 17,200 kronor, däraf 8,230 kronor 36 öre för ståndskogen å litt. A och 452 kronor 7 öre för ståndskogen å litt. G samt 150 kronor för andel i allmänningssutdelningen, litt. B 8,000 kronor, däraf 3,753 kronor 60 öre för ståndskog och 100 kronor för andel i allmänningssutdelningen, litt. C 700 kronor, däraf 424 kronor 75 öre för ståndskog, litt. D 6,600 kronor, däraf 315 kronor 45 öre för ståndskog, litt. E 2,800 kronor, däraf 58 kronor 25 öre för ståndskog, och litt. F 2,200 kronor, däraf 419 kronor 80 öre för ståndskog.

I fråga om försäljningssättet har jägmästaren ansett det vara fördelaktigast, att lotten litt. G försålde särskildt för sig.

Arrendevärdet för egendomen, som är taxeringsvärderad till 23,500 kronor, har beräknats till 880 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har enligt sin ofvan-åberopade skrifvelse icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens yttrande och förslag.

Sedan landtmäteristyrelsen i anledning af därom gjord förfrågan i skrifvelse den 6 sistlidna februari meddelat, att sådant förhållande, som enligt andra stycket af 2 § i lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896 utgör hinder för ägostyckning, icke förekomme i afseende å ifrågavarande egendom, har domänstyrelsen från öfverjägmästaren i östra distriktet infordrat yttrande rörande egendomens disposition och har denne i anledning häraf anfört, att med afseende därå att lotten litt. G och norra delen af lotten litt. A med en areal af tillhopa 18 hektar 50 ar vore till stor del beväxta med 90—110-årig vacker barrskog, det kunde ifrågasättas, att denna mark skulle vid egendomens försäljning kunna undantagas och vid ny utarrendering af kronoegendomen Västerby, som blefve arrendeledig år 1914, tilläggas denna. För öfrigt har öfverjägmästaren ansett egendomen ej vare sig

i sin helhet eller till någon del kunna för skogsväsendets ändamål användas, hvarjämte öfverjägmästaren uttalat såsom sin åsikt, att vid försäljning genom offentlig auktion ståndskogen under normala förhållanden borde komma att betinga 25 à 30 procent högre pris än det i skogsvärderingen angifna.

Efter det innehafvarna af lägenheterna Furubacken och Våglösa meddelats sådana förelägganden, som omförmälas i sjätte punkten af nådiga skrifvelsen till styrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner, hafva de inkommit med skriftliga, af vederbörlig säkerhet åtföljda förklaranden, att de vore villiga att inlösa en hvar sin lägenhet med det område, som enligt ofvanberörda förslag tillagts lägenheten, mot den föreslagna köpeskillingen att erläggas under loppet af 10 år med en tiondedel årligen, hvarjämte en hvar af dem förbundet sig att svara för den andel i stamhemmanets mantal, som i laga ordning kunde varda lägenheten åsatt.

För egen del har domänstyrelsen anfört, att styrelsen ansåge hvad öfverjägmästaren ifrågasatt rörande bibehållande af viss, endast obetydlig areal omfattande skogsmark ej förtjäna afseende, så mycket mindre som utmarken till kronoegendomen Västerby, till hvilken enligt förslaget nämnda skogsmarksareal skulle läggas, innehölle allenast 62 hektar 59 ar och i allt fall Mälhammars hufvudgård syntes ej böra beröfvas denna skogsslott. Mot uppskattningsmännens af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande biträdda förslag har styrelsen erinrat, att lotterna litt. A och G syntes styrelsen böra utbjudas såväl för sig som tillsammans. Med den beräkningsgrund, efter hvilken uppskattningsmännen uppskattat saluvärdet å dessa ägotlotter tillsammans, och med inräknande af skogens värde, komme af det i uppskattningsinstrumentet upptagna gemensamma saluvärdet på lotten G 532 kronor 7 öre. Vidare har domänstyrelsen anfört, att, med afseende å stadgandet i 12 § af ägostyckningslagen, vid ägostyckningen å egendomen dess del i allmänningsutdelningen borde utskiftas på alla ägotlotterna och ej, såsom uppskattningsmännen ansett, allenast på två af dem. Någon förändring af de respektive saluvärderna syntes ej böra föränledas däraf. Slutligen har styrelsen erinrat, att, då enligt 9 § i ofvanåberopade lag vid ägostyckning skulle tillses, att hvarje hemmanslott komme att äga rätt till nödiga vägar, det ej vore erforderligt, att bland villkoren för försäljning af lotterna litt. A och D intaga förbehåll om rätt till väg däröfver för innehafvarna af lotterna litt. B och E, såsom uppskattningsmännen föreslagit.»

Utskottet hemställer,

att förevarande proposition må vinna Riksdagens
bifall.

Stockholm den 8 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.
